ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, (29ՐԴ ՏԱՐԻ) ԹԻՒ 17 — 17 ԹԷՇԻՐԻՆԻ ԷՎՎԷԼ 1328 — Կ. ՊՕԼԻՍ 17-30 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1912 — 20 ՋԻԼԳԱՏԷ 1330 — ՇՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ
Կ. Պոլիս և Գաւառները	108 ղրուշ	54 ղրուշ
Ամերիկա	6 տոլար	3 տոլար
Ուրիշ երկիրներ	35 ֆրանք	17 ֆր. 50 սն.

ՀԱՍՑԷ՝ Կ. Պոլիս, Պապը Ալի Ճասսէսի, թիւ 12

ՀԱՏԸ 10 ՓԱՐԱ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Ծանուցումներու իւրաքանչիւր տողը 2 ղրշ.
Կրկնուող և մեծ ծանուցումներու համար մատնաւոր պայմաններ։

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1883 ԻՆ

آره‌ولك

ارمنیجه یومی غزته

باب عالی جاده‌سنده ۱۲ نومرولو اداره‌خانه

AREVELK

Journal arménien quotidien
Fondé en 1883
Babe Ali Djaddéssi No. 12 Constantinople

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄՈՒԽԹԱՐ ՓԱՇԱՅԻ ԴԱՀԼԻՃԸ ՀՐԱԺԱՐԱԾ

ՔԵԱՄԻԼ ՓԱՇԱ ՎԱՐՉԱՊԵՏ

Կայս. Պալատին մէջ անցած օր կամարուած Նախարարական արտասովոր ժողովի պատուն Վարչապետ Դաշի Անէֆա Մուխթար փաշա փափաք յայտնած էր իր պաշտօնը թողուլ ուրիշ աւելի կարող անձի մը և նոր նշանակեալները Քեամիլ փաշան յարմարագոյնը գտած էին այդ պաշտօնին։ Երէկ առաւ Դաշի Մուխթար փաշա Կայս. Պալատ հրաւիրեալ Սուլթանին ներկայացուց դահլիճին հրաժարագիրը։ Նոյն պատուն Նախարարաց Խորհուրդը Բ. Դրան մէջ իրազեկութեան վարչապետին և շէյխ-իլ-իսլամին նիստ գումարած էր Քեամիլ փաշայի նամակագրութեան տակ։ Կէս օրէ վերջ ժամը 3ին (ը. և.) Օսմ. նաւատորմի հրամանատար Լէմբօս փաշա Բ. Դրան գալով Քեամիլ փաշայի հետ մամուլը տեսակցութիւն մը ունեցաւ։ Քիչ վերջը Բ. Դրան հասաւ կայսերական Ա. քարտուղար Ալի Ֆուատ պէյ, որ Քեամիլ փաշայի ներկայանալով ծանոյց թէ կայս. Իրատէով Վարչապետ անուանուած է։ Քեամիլ փաշա իսկոյն փութաց Կայս. Պալատ շնորհակալութիւն յայտնելու համար Սուլթանին։ Քեամիլ փաշա Սուլթանին ներկայացնէ վերջ Կայս. Պալատէն մամուլը չգիտակցիլով հասաւ Սիրքէճի, որ դիմաւորեցաւ հիւրանոցը Մէմուտ պէյի, վարչապետութեան գրասենեակի դիւանին անօրէն Վահան պէյի, Եվրոպ մուտիրի Ալի պէյի կողմէ, որոնք իրենց պաշտօնական հանդիսաւորները հագած էին։ Վարչակազմական թափորը կազմեցաւ հետեւեալ կերպով.— Առաջին կառքին մէջ բազմած էին նորընտիր Վարչապետ Քեամիլ փաշա, և Շէյխ-իլ-Իսլամ Ճէմալէտտին էֆ.։ Բ. կառքին մէջ Կայս. Ա. քարտուղար Ալի Ֆուատ պէյ, ի մեծն ուսնեալով Խաթիբ Հիլմայունը։ Յաջորդ կառքերուն մէջ կը գտնուէին հիւրամեծարները։ Թափորը ժամը 5.30ին ժամանեց Բ. Դրան առջեւ, որ նորընտիր Վարչապետը դիմաւորեցին Բ. Դրան հիւրամեծարը Իսմայիլ Ճէնանի և օգնական Ֆուատ պէյները։ Ս. Քարտուղար Ալի Ֆուատ պէյ Խաթիբը Հիմայունը վարչապետութեան մեծ դրան առջեւ յանձնեց խորհրդական Ասիլ պէյին, որ Քեամիլ փաշայի կողմէ տրուած հրամանի մը վրայ կարդաց Խաթիբը Հիմայունը, որ հետեւեալն է.—

ԽԱԹԹԸ ՀԻՄԱՅՈՒՆ

Վսեմաշուք Վէզիրս Քեամիլ Փաշա

Դաշի Անէֆա Մուխթար փաշայի հրաժարման և Ձեր ծանօթ կարողութեան ու փորձառութեան հետեւանքով վարչապետութեան պաշտօնը Ձեզի յանձնուելու և ճէմաէտտին էֆէնտի Շէյխ-իլ-Իսլամ պաշտօնին մէջ հաստատուելու։ Սահմանադրութեան 27րդ յօդուածին համաձայն Իրատէ կ'ընեմ որ նոր դահլիճին անդամները ընտրեք։ Ձեր հայրենասիրական ջանքերէն կը սպասուի որ Աստուծոյ օգնութեամբ գործի ձեռնամուխ լինելով այժմեան պատերազմին մէջ մեր բանակին կարգապահութիւնը ապահովէք և պետութեան իրաւունքները ամէն կերպով պահպանելու և երաշխաւորելու համար միջոցներ ձեռք առնէք։ Բարձրագոյն Աստուած երկնային յաջողութիւն պարգեւէ ձեր գործոց. ամէն։

Զիլգատ 18 — ՄԷՀՄԷԹ ՌԻՇԱՏ
Հոկտ. 19

Խաթիբը Հիմայունին ընթերցումէն ետք, Նախարարաց Խորհուրդը նիստ գումարելով զբաղեցաւ դահլիճին կազմութեամբ։

*** Քեամիլ փաշայի Վարչապետ անուանումը օսմ. դեսպաններուն և կուսակալներուն հեռագրուեցաւ երէկ։

*** Շէյխ իլ Իսլամը, որ հանգիստաւոր թափորով իր պաշտօնատեղին դացած էր, քիչ ետք Բ. Դրան եկաւ և Քեամիլ փաշայի հետ մինչեւ ուշ տուն խորհրդակցեցաւ դահլիճին անդամներուն ընտրութեան մասին։

*** Քեամիլ փաշա և Շէյխ իլ Իսլամ Կայս. պալատ երթալով շնորհակալութիւն յայտնեցին իրենց յանձնուած պաշտօնին համար։

*** Քեամիլ փաշա 1248ին ծնած ըլլալով, այժմ 80 տարու է և չորրորդ անգամ է որ Վարչապետ կ'ըլլայ։

*** Նորընտիր Վարչակազմը երէկ կուսակալներուն հեռագիր ուղղելով յանձնարարեց որ ցեղային համերաշխութեան հոգածու ըլլան և բոլոր Օսմանցիներուն հանդէպ հաւասարութիւն և արդարութիւն գործադրեն։

*** Կը տեղեկանանք թէ Դաշնիզը հետեւեալ կերպով պիտի կազմուի.— Վարչապետ Քեամիլ փաշա, Շէյխ-իլ-Իսլամ Ճէմալէտտին էֆ., Աւտաֆին զարծոց նախարար Նազիմ էֆ., Պահիրզմական Նազիմ փաշա, Ծովային Խալիլ փաշա, Ներիին զարծոց Իսմայիլ Քէմալ պէյ կամ Իզմիրի կուսակալ Ռէշիտ պէյ, Ներքին Ապտիւրրահման պէյ՝ Էֆգանի (Ներքին գործերու նախորդ նախարար Զիա փաշա, Կրթական Ապտիւրրահման Շէրիֆ պէյ։ Թղթատարական Մուսթիրիս պէյ, Հանրօգուտ Հանր. Շինութիւնոց Մարմնական էֆ., Պեսական Խորհուրդի Նախագահ Տամատ Շերիֆ փաշա։ Առեւտր. եւ Երկրագործական նախարար Ռէշիտ Աքիֆ փաշա։

ԱՆԳԼԻԱ Կ'ՕԳՆԷ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Դաշինքին կարեւորութիւնը Անգլիոյ հանգարտութիւնը բոլորովին ապահոված է։ Կը տեղեկանանք թէ անոր կառավարութիւնը մեծապես Թուրքիոյ ներկայ վիճակին զարման տանող կարեւոր ձեռնարկներ պիտի ընէ։ Կ'ըսուի թէ Թուրքիոյ մէջ հարկ եղած բարեկարգական ձեռնարկները գլուխ հանելու և երկաթուղիներու շինութեան համար կարեւոր գումար մը ան պիտի տայ Թուրքիոյ։ Մինչեւ այսու տարի պիտի չնայայ վերջ տալ պատերազմին, խոստանալով Պալքանեան տէրութեանց թէ իրենց փափաքած բարենորոգումները անմիջապէս զորգարկել պիտի տայ Օսմ. կառավարութեան։

ԲՈՒՌՆ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ ԼԻՒԼԷ ՊՈՒՐԿԱԶԻ ԳԻՇԻՆ ՎՐԱՅ

(Պաշտօնական) Պատերազմական Նախարար և օսմ. վերին հրամանատարի փոխանորդ Նազըմ փաշա Հոկտ. 16 թիւով կը հեռագրէ.— «Վիլէ Էլիլէ Պուրկազի կիծին վրայ ստոր սկսած ճակատամարտը տակաւին կը շարունակէ բուռն կերպով։ Ճակատամարտին ընթացքը խիստ նպաստաւոր է մեր բանակներուն, որոնք Վիզէի կողմերը կը յառաջանան։ Մեր բանակներուն յաղթութիւնը յուսալի է Աստուծոյ օգնութեամբ»։

ԱՆԳԼԻԱ ՆԱԻԱՅԻՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

Արտասահմանի մէջ մեծ յուզում պատճառեց այն լուրը թէ անգլ. կառավարութիւնը նաւային պահեստի այժերուն հրաման տուած է պատրաստ դնուիլ անմիջական կոչի մը պատասխանելու համար։ Այս յուզումը հանդարտեցնելու մտքով կէս պաշտօնապէս յայտարարուեցաւ թէ այս կարգադրութիւնը մասնաւոր կարեւորութիւնէ զուրկ է։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ԶՕՐԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ (?)

Պուքրէշ, 26 Հոկտ. (Մօնիթորի ուղղուած).— Մասնաւոր յանձնաժողովներ կայարանները կը պտտին նիւթեղէնները քննելու համար։ Հունգարական երկաթուղիի վարչութիւնը Ռումանիա դատուած բոլոր վագոնները ետ բերել տուաւ։

ԶՕՐ. ՍԱՎՕՖ ԿԸ ՀԱՄՈԶԷ ՖԷՐՏԻՆԱՆՏԸ

Պուքրէշէն Մօնիթորի ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ.— «Պուլկարները սոնինէն առաջ մնացիր էին ուղղակի Էսքիրնէի վրայ քալել Մարիցայի ճամբով, բայց պատերազմի յայտարարութիւնէն չորս օր առաջ Զոր. Սաւօֆ յաջողցաւ հանգիստ Ֆէրտինանտ թագաւորը որ միայն երեք զօրաբաժիններ յառաջանան Էսքիրնէի վրայ և բանակին մեծ մասը Եանպոլէնէն յարձակի Բլրբ Բիլիսէի վրայ։ Պուլկարները կը խորհին հարուածին արեւելեան կողմէն յարձակիլ Էսքիրնէի վրայ։

«ՍԷՆԻՆ»Ի ԴԱԴԱՐՈՒՄԸ

Սենին օրաթերթը իր Հոկտ. 16ի թիւին մէջ մտքերը գրգռելու բնոյթ ունեցող հրատարակութիւններ ըրած ըլլալուն համար զինուորական իշխանութեանց կողմէ դադրման դատապարտուեցաւ։

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՔԵԱՄԻԼ ՓԱՇԱ

ԲԵՐԱՅԻՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ

Բերայի ռազմական մասնաւորութիւնը կը ծանուցանէ թէ միմիայն Բերայի մէջ ժողովուրդը պիտի կրնայ մինչեւ ժամը 1 (ասիական կէս գիշերէն մէկ ժամ առաջ) շրջագայիլ փողոցները։ Ինչպէս յայտնի է, Բերայի դուռ ուրիշ ամէն տեղեր ժամը 10էն ետք փողոցները պատիլը արգիլուած է։

*** Երէկ Կ. Պոլսոյ զինուորական կառավարիչը արտօնագիրներ տուաւ. օրապարներուն, որպէսզի կարենան ազատորէն կատարել իրենց պաշտօնը։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ ԿԸ ԲԱՆԱԿՑԻՆ

Բարիզ, 29 Հոկտ.— Եւրոպական մամուլը, նոր իսկ Աստղոյ պահպանողական մամուլին մէջ մասը «Սիթիւրքա»ի պահպանման դէմ կը խօսի։ Վիեննայէ եկած բոլոր թղթակցութիւնները կը յայտնեն թէ Աւստրիա, կէս պաշտօնական մամուլին ըսածներուն հակառակ, որոշած է զանց չընել իր Պալքանեան շահերը։ Նոյն իսկ կ'ըսուի թէ այս շահերուն համար նոր կարգադրութիւններ եղած են ի Սան Թոմասկ, կամ Պէրխթոլտի և Սան Ճուլիանոյ մարքիզին միջոցներ։

ՄԻՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՅՈՅՍԵՐ

Լոնտոն, 28 Հոկտ.— Նանթի մէջ Մ. Բուանքարէի արտասանած ճառին վրայ խօսելով, «Ուէսթմինսթրը Կազէթի» կը գրէ.— «Որքան ենք Մ. Բուանքարէն խնամարով որ ուրիշներուց մինչեւ կարծիքի փոխանակութիւնները կը չարունակուին հանգստութիւն կատարելու համար զէպքերու միջոցին, որպէս զի կարելի ըլլայ ի հարկին միջնորդութիւն մը ընել»։

Պերլին.— «Գոչիչ Զայտունի» կը գրէ.— «Արտասահմանի մէջ անվերապահ կերպով կարելի է ձայնակցիլ Ֆրանս. մամուլին կոչէ Մ. Բուանքարէի ճառին ուղղուած գովասանքներուն։ Այդ ճառէն կը հասկացուի թէ բանակցութիւնները կը չարունակուին»։

ԳԱՂԵՏՆԻ ԴԱՇՆԱԳԻՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԻՋԵՒ

Զուիցերական թերթի մը՝ Պազլեր Նախրիխթեն կը ծանուցնէ թէ Թուրքիոյ և Իտալիոյ միջեւ դաշնագիր մը կնքուած է պալքանեան պատերազմին կարգ մը պատասխանատուութիւններուն առթիւ։ Զուիցերական թերթին այս լուրը կը հաստատուի Լոզանի մէջ կնքուած և հրատարակուած դաշնագրին հետեւեալ պարբերութիւնէն.— «Երկու կողմի պատուիրակները կը յայտարարեն թէ չորս յարակից տարածքներ անտարակուսելի մաս կը կազմեն ներկայ դաշնագրին»։ Արդ, հրատարակուած դաշնագրին մէջ բնաւ ակնարկութիւն եղած չէ այդ չորս տարածքներուն, որոնք գաղտնի պահուած ըլլալ կը կարծուին։

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՇԻՄԵՐԸ

Ամէնքէն կը հեռագրուի թէ Պալքանեան չորս պետութիւններ դաշնակցած են, դիմաստ նպատակ ունենալով չմոռնալ որ ուրիշ պետութիւններ իրենց ներքին գործերուն մէջամանեն։ Դաշնակցութեան ծրագիրն է հերձուածը ջնջել և Յոյն, Պուլկար, Սերպ և Գրաստաղան եկեղեցիները միացնել Ֆէների Պատրարքարանին շուրջ։ Ճանաչուած մը պիտի կազմուի զինուորական, պատմական, տնտեսական, երկրագործական, ճարտարարուեստական և գործաւորական միջոցներ հաստատելու համար։ Պալքանեան պետութիւն մը պիտի չկրնայ ուրիշ օտար պետութեան մը հետ բանակցիլ առանց միւս երեք Պալքանեան պետութեանց հաւանութեան։ Պուլկարիոյ, Սերպիոյ և Գրաստաղի թագաւորները պատերազմին վերջանալէն ետք Ամէնքէն պիտի երթան և Եւրոպան թագաւորին յարկեանին ներկայ գտնուելով դայն պիտի հոգեկին դաշնակցութեան պետ։

15 ՄԻԼԻՈՆ ՂՐՇ. ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Գաղթականներու բնակութեան և մնացման համար 15 միլիոն ղրշ. ծախսելու համար հետեւեալ օրինագիծը պատրաստուեցաւ։

Միակ յոդուած,— Պատերազմի պատճառով Պոլիս և ուրիշ նահանգներ ապաստանող զաղթականները բնակեցնելու և մնացնելու համար Ներքին գործոց նախարարութեան 328 տարւոյ եկամտայոյզէն 15 միլիոն ղրշ. ծախսելու արտօնութիւն տրուած է։ Այս գումարը պիտի հատուցուի պատերազմական արտասովոր ծախսերու համար հայթայթուելիք դրամէն։

ԱՌՏՈՒԱՆ ԴԷՄ

(Թրքական մասնաւոր աղբիւրէ հեռագիրներ)

ՔԱՐԹԱԼ ԹԷՓԷԻ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄԸ

Էսքիրնէ, 15 Հոկտ. (յապաղած).— Էսքիրնէի ամրութիւններուն առջեւ Քարթալ թէփէ ըսուած տեղը պուլկար զօրաբաժնի մը և օսմ. զինուորներու միջեւ ընդհարում պատահեցաւ։ Պուլկարները բազմաթիւ վիրաւոր ունեցան և 25 ի չափ գերի տարով փախան։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՆԱԿԸ ԿԸ ՅԱՌԱՋԱՆԱՅ

Էսքիրնէ, 15 Հոկտ. (յապաղած).— Օսմ. արեւելեան բանակը Բլրբ Բիլիսէի ամրութեան կողմէն կը յառաջանայ։ Թշնամին առանց դիմադրելու կը նահանջէ, որով ծանր ընդհարում մը չի պատահիր։ Կռանամարտները զինուորական փոխադրութեամբ զբաղած ըլլալով, Պոլսէն Էսքիրնէ թղթաբեր չի գար։ Քանի մը օրէ ի վեր լրագիր կարգացած չունինք որ միւս բանակներուն մասին տեղեկութիւն չունինք։

20,000 ՊԱՐԿ ԱԼԻՒՐ ԳՐԱՒՈՒՄԸ

Խոտիլիէի մէկ հոգեւորը որ 2000 պարկ ալիւր կը բերէր Պոլիս, Պիրէոնի առջեւ փոր դրուեցաւ Հելլէն կառավարութեան կողմէ, որ 2000 պարկ ալիւր գրաւեց։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՄԷՋ ՋԱՐԴ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ ՉԷ

Օսմ. Գործակալութիւնը բացարձակապէս կը հերքէ այն չարահիրա և սուտ զրոյցները, որոնք հրապարակ հանուած են, և որոնց հետեւով իբր թէ Ջարդ պատահած է Սելանիկի մէջ։ Այդ նահանգէն Բ. Դուռ հասած տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ անդորրութիւնը վայրկեան մը իսկ խանգարուած չէ։

ԱՐՇԻՒԵԼՔի յատուկ Տպագրատան կալմերագրիչները լրայաց չըլլալուն, թերթը ուշանալու կը հրատարակուի նեկայ ձեւով։

ԱԻՈՒՐ ՊԱՏՇԱՃԻ

Եթէ հարցնես ըլլայէ, մրցանակ մը պիտի սահմանեմ անոր որ կարենար այս միջոցիս մեզի ըսել որոշապէս թէ Բրբք Բիլիսէն, Իտիրնէն, Սկիւպը, Սէրպիէն և. կամ Նոյնիսկ Կ. Պոլիսը կամ Սոֆիան որտեղ ձեռքը կը գրուեն, Օսմանցիին, Պուլկարին, Յունին, Սերպացիին թէ ո՞չ մեկուն։

— Ինչ դիմար հեռաբերութիւն, պիտի ըսէր։

Թերեւս իրաւունք ունիր. բայց ես ալ իմ մասս իրաւունք չունիմ միթէ աշխարհագրական այս ծանօթութիւնը ստանալու, քանի որ հարիւրներով օտարներ թղթակիցներ այդ բաներէն խմբի իմացնելու համար Պալքանեան պատերազմի մէջ կը տուապին օրերէ ի վեր, խրգիներին ենթարկելով ամէն տեսակ զրկանքներու։

Եթէ դատապարտուած ենք յաւիտենական անտեղեակութեան մէջ մնալու՝ միթէ բաւական չէ՞ որ այդ մարդիկը իրենց տեղերը, ընտանիքներն ցորը, նամին ու... հանկ գրին իրենց տեղեկութիւնները։

Թերացի թղթակից մը այդպէս պիտի վարուէր և թերեւս այս կերպով ամենէն ստոյգ տեղեկութիւնները պիտի կրնար տալ, մարտադաշտի թոհ ու բոհին և իրարանցումներէն հեռու, խելքը գլուխը աշխատելով։

Այս բոլորն թո՛ղ տարօրինակ չթուի ձեզի։ Բարիկեան թերթի մը մէջ երէկ կարդացի. որ ռուսերէնաբանական պատերազմին առնն մարդ մը, մխրճուած մարդով և նախկին ազգի երեւոյթով, կը ներկայանայ թերթի մը խմբագրատունը և. Ի՞նչ անուններն։

— Պարոն, կուգամ խնդրել որ ձեր թերթին կողմէ իբրեւ պատերազմական թղթակից երթամ։ Մինչեւ մեծ ակռ մը ունեցած եմ զինուորական բաներու համար։ Հեծելազօրներու վարպետ մը մէջ ծառայած եմ, առանց յաջողութեան կրնամ ըսել որ բաւական կը գիտնամ ու բաւական ազէկ կը գրեմ։

— Բուլգարա՞ն թէ հարաւեան բանակին մէջ կ'ուզէք երթալ։

— Երկուքին ալ։

Այս պատասխանը տարօրինակ կը թուի անդրէնին։

— Մե՛ն, իրա՞ւ, կ'ըսէ, երկու բանակներուն մէջէն ալ պիտի ըլլար միեւնոյն ատեն։ Աւելիա գործելու կերպ մեն է որ բոլորովին նոր է մեզի համար և. ճշմարիտը չատ հրաւերիչ կը գտնեմ։ Միայն թէ դժուար է ամենուրեքութեան միրքը ունենալ։ Ե՞րբ կ'ուզէք մեկնիլ Ծարագաղին Արեւելք։

— Պէտք է հանդարտ մտքով իմ ծրագիրս քննել, կ'ըսէ մարդը ամենայն պազարիւնով։ Երկար համբերութիւն մը ընելու միտք չունիմ։ Առողջական վիճակս չի ներեր որ ցորտ ու փայրենի տեղեր ընակիմ։ Ամէն դատ համբերութիւնը մեծամեծ ծախքերու դուռ մեն է ձեզ համար և. ես ալ կարողութիւն չունիմ գրպանէս ծախսելու։ Բայց բաւական երեւակայութիւն ունիմ և ամէն դատ պատերազմի մը քարտէս մը բաւական է որ պատերազմի մէջ գտնեն անպայմանաւոր Բարիզի մօտերը փոքրիկ սիրուն տուն մը կը վարձեմ, հոն կը փակուիմ և ձեզի պատերազմի նկարագրութիւններ կը պատրաստեմ... Թուղթերը մեր գաշնակիցներն են, բնականաբար հակառամարտերը միշտ անանց չունիմ կուսամ։

Մարդը դուրս կ'ելլէ խմբագրատունէն՝ առանց պատասխանի սպասելու և. կը գրէ իր առաջին թղթակցութիւնը, որուն մէջ սրատոյդ կերպով կը ներարգէրէ իր մեկնումը և. ընտանիքին տուած հուսկ ողջոյնը և. ճամբուտաժանքը։

Թղթակցութիւնը չի հրատարակուիր տակաւն և մարդը չի կրնար ռուսական յաղթութիւնները պատմեր։

Արդիւնքը այն կ'ելլայ որ, ինչպէս յայտնի է, ճարտարները կը յաղթեն։

Հիմա կարդալով չատ մը թերթերու թղթակիցներուն հեռագիրները և. նամակները ներկայ պատերազմին վրայ, կը մտածեմ որ արդեօք իրենց տեղեկութիւնները Պէօյուք Տէրէէն կամ Մեծ կղզիէ՞ն կը գրեին։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՍԱՍՈՒՄԻՔ ԻԶԶԷՏՏԻՆ ԷՖ.

ՈՒՆԶՄԱԳԱՆՑ ԱՆԵՐԹԱԾ

Գահաժառանգ Եւսուքի Իզզէտտին էֆ. Սուլթանին փափաք յայտնած է ստանձնելու երկայ. Եւսուքի Իզզէտտին էֆ., որ Մուշիրի ասպիսան ունի, իր զինուորական ուսումը առած է Բանկալթիի զինուորական վարժարանին մէջ։ Սուլթան Ապտիւլ Ազիզ, որդի վեհապետին հօրեղբայրը, զինուորական ուսուցիչներու միջոցաւ մանաւորապէս մտքով էր զայն սովորական արուեստին մէջ։ Գահաժառանգը, իր հօր թագաւորութեան վերջին տարիներուն մէջ վարած է Ս. զօրանոցի հրամանատարի պաշտօնը։

ԹՈՐԱՅԱՆՑ ՈՒՆԶՄԱԳԱՆՑՈՒԹԻՒՆԸ

Թան կ'ըսէ թէ օսմ. շրջանակներու մէջ սպէտ կը բացատրուի Թուրքերու սիմիէմաթիք նահանջը.— Պատերազմի դաշտին հասած լուրերը չափազանցուած կամ խնդաթիւրուած են, իրենց ազդեցութիւնը համաձայն։ Իսկապէս ճակատամարտ չէ մղուած մեր ճակատին վրայ, բացի Բուլանովայի մօտ եղած ճակատամարտէն, ուր չորս ոստ զօրաբաժիններ պարտութեան մատնեցինք։ Ամբողջ գծին վրայ մեր զինուորները հրաման ունէին կռիւ չմղելու և յամրօրէն նահանջելու մեր համախմբման գծին վրայ, դէպի Էսքիրնէի եռին, այսինքն դէպի Լիւլէ-Պուրկաս, ուր կը համախմբուի բանակին առուաբ մասը և ուր կը գտնուի վերին հրամանատար Նազըմ փաշա։ Սկիզբէն պէտք զգացինք որ Պալքանեան փոքր պետութիւնները յարձակողական ձեռնարկեն, որոնք սեղմ տարածութեանց վրայ համախմբուելուն համար, բնականաբար պատրաստ էին մենք առաջ յարձակում գործելու։ Հետեւաբար ճակատամարտի դաշտը օսմ. հողին վրայ պիտի գտնուի։ Ընտրեցինք այդ տեղը և պալքանեան սահմանագիծերէն դէպի հոն մէթոտիկ կերպով կը նահանջեն մեր զինուորները, մեր թշնամիներուն յառաջխաղացումը յապաղեցնելով, որպէս զի Անատոլուէն ամէն օր բերուած բէսիքները ու մարդիկները միանան իրենց զօրամասներուն։ Ասանք Էսքիրնէի հարաւակողմը կը հասնիմ։ Բոլոր այդ կանոնաւոր ուժերը, որոնք լաւ զինուած են, ընդհատ պիտի լրացնեն օսմ. բանակը, ճակատամարտի ձեռնարկելէ առաջ։ Գալով այն քաղաքներուն, որոնց համար Պուլկարները, Սերպերը և Հելլէնները կ'ըսեն թէ գրաւուած են, չամրացուած քաղաքներ են։ Բրբք-Բիլիսէ, որուն գրաւումը ծանուցին Պուլկարները, թէև Կ. Պոլսոյ մէջ հաստատուած չըլլայ պաշտօնապէս, ոչ է արժէք չունի արդի ռազմագիտութեան տեսակէտով։

ԱԼԻ ՀԱՅԴԱՐ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն Անգլիոյ դեսպան նշանակեալ Ալի Հայդարի ներկայութիւնը Անգլիոյ մէջ ուրախութեամբ ընդունուեցաւ։ Ալի Հայդար Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն Ֆրանսայի դեսպանն է։

Պատմ. Սբ. Գաղթականներու Մասին

ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՀՄԷՏԻ ՄԱՂԿԻՔԸ

ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԵԱՆ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐԸ

Գամ Գարամի և ՍիրբէՀի կայսրութիւններուն մէջ վերջին օրերս պարբերաբար սարսափելի դիպուածներ էր։ Անձրեւին սակայն չատեր բարիի սարով կ'սպասէին, մինչեւ որ Համիտիի թաղականին աղբակաղերը և ցեխին վրայ սարսռուած քանի մը վերմակն ու քանի մը անկողնը վերցնելին։ Փողոցներէն հաւաքուած աղբերուն սարին մէջ թաղուելէն՝ այս գրժբաղդներուն հարազատներն ցեղին բեկորները կը տարուէին այսպէս, իրենց եռուէն քաշէլ-տանելով գաղթականները, որոնք գեռ պատերազմ սարսափին սարսռալու թիւնը ունէին իրենց գլխերին վրայ։ Կայսրութիւնին դէպի մկիրիները այս սրբալար փախստականներ տեսնց ցերեկ ու գիշեր, առուռ և իրիկուն, անձրեւին ու արեւին տակ, մինչեւ որ Սիւլէյմանիէի, Ֆաթիհի, Շէհզատէ պարքի, Նուրը Օսմանիէի և Սուլթան Ահմէտի հայկական մզկիթները լեցուեցան մինչեւ իրենց զառներուն բերանը։

Առջի օր քաղաքապետութեան դրան առջեւ մեռնելու գաղթականներու խումբի մը։

Տեսնելով որ կը հետաքրքրուիմ իրենցմով, չբնդակուելին գլա, գրեթէ ուրախ որ իրենց ցաւերը մարի ընելու արտասուքի մէկը կար։ Անոնցմէ մէկը գեղեցիկ երկար մարուք մը ունէր ու փոքրիկ աչքեր։ Գրեթէ ամէնքն ալ հագած էին գեղեցիկ մուսլոյցով զոյնով «ապա»ներ, ու հագուստի այս գեղեցութիւնը, տեսակ մը ներդաշնակութիւն կը կազմէր իրենց գեղեցիկ մարմնին ու մազերուն հետ։ Այս բարեմիտ գիւղացիներէն չբնդակուած՝ կը զրպի գայրին, հոգին ու ցաւերնին հարը, որ անոնց վրայ յանուած էր մեղ, թէեւ իրենց արան ու կայը, արօրն ու մահճակալը ամբողջովին այրուած էին, ինչպէս կը պատմէին իրենք։

— Եթէ նոր, ըսին, մեզի «արդարդ» մը դրէ։ Մենք ուրիշին ձեռքին նայելու չենք փարձուած։ Բայց ինչ բանենք բան մեն էր գլուխնիս եկաւ։ Մեզի երկրունէ ի վեր հաց չեն տուած։ 24 ժամը անցած մը հաց կուտան։ Մենք կը համբերենք ա նոթութեան, բայց մեր փոքրիկ տղաքը չեն կրնար։

— Նայէ, բան անոնց մէկի՝ իր «մինիմա»ը ցոյց տալով, տարիա ուրիշը տաւա ինձի, վրա ամէկ զան հագուստ չունիմ։ Մեր հագուստը, մեր տունը, մեր տեղը Թարգնցնք փախանք։

— Ուրիէ կուգաք։

— Թրնովաճքէն։ Մեր գասապան սամանագործութիւն էր։ Գերմանները եկան մեր քաղաքը երեք օր պաշարիցին։ Մենք երեք օր կուռեցանք անոնց դէմ. յետոյ փախանք դէպի Գէրք Քիլիսէ։ Այս քաղաքին բնակիչները տեսնելով մեր փախուստը՝ իրենք ալ սկսան մեզի հետ փախչիլ։

— Ձեր չբնակայ դիներէն ալ փախչողներ եղա՞ն։

Գիտուն տարեկանի մտա, բայն յանկարով մէկը առաջ անցաւ։ Իր հագուստը մուսլոներէն բանով մը չէր տարբերեր, մեռնողն գեղեցիկ զոյնով ապայէ միլիքանի և տարվարը հագած էր, իր գլխուն վրայ նոյն կարմիր լաթը փաթթուած էր։

— Ես, բան գրպանին թաղի մը հանելով, Թրնովաճքի Տէնիզ Փաղար նահիեին մեռելին եմ։ Այս թաղին վրայ գրած եմ մեր գիւղէն հոս եկողներուն անունները։

— Հիմա ո՞ւր կը գտնուին անոնք։

— Սուլթան Ահմէտի մզկիթին մէջ։

Սուլթան Ահմէտի մզկիթը։— Գասապանի նախօրեակին դուսարած հակամարտութիւնէն ի վեր՝ Սուլթան Ահմէտ չէի գացած։ Աչքիս առջեւ եկաւ լայն, ընդարձակ բակը, տեղ տեղ հակում սոսիներով ընդմիջուած և ծաղիկ ծոյր լեցուած անհուն բազմութիւնով մը։ Բանտիսոնները մարտական բացագանչութիւնները և ամբոխին կուռքէն բարձրացող «ճա՛ուլ, ճա՛ուլ» աղաղակները կը կարծէի լսել։ «Սոֆիան, Աթէնքը, Պէլկրատը, Զէյթունէն պիտի գրաւենք նոքա՛ն» բան էր բանտասանութիւն մէկը։ «Զորս մարդիններ մեզի գէմ պատերազմի ելեր են» ծաղրած էր ուրիշ մը...։

Ա՛յնչի օրտակցին, Սուլթան Ահմէտի բակին մէջ ձայն չկար։ Մինարէներուն մէկուն վրայ «Մէհէզին» մը միայն «Ալլահ»ին զսվարանութիւնը կը յանձնէր հոգին, որ ցրտորէն կը փչէր։

Մաւնաշրի երդու ազաք, բպլի սարով կը քալէին տանջէլս։ Հեռուեցայ անոնց։

Վերջացի մզկիթին քովինան գտար ցուցանին դէմ պաշտպանող կայսրատ ծանր մարտպարը, սրան տակէն քանի մը թարք կիներ կը սարկին ներս։

Զարս հոգայ ու նկարան յանձնապակիով պատրաստ լայնանիստ սիւներու վրայ հանգչող լուսաւոր գմբէթ մը՝ որմէ բազմաստեղեան մեծ ջահ մը կը կախուի, սիւներուն վրայ ասկեզօծ քանդակած նաբիական տառներ, պատերուն վրայ արաբական հարատարակութիւնը միջնոյց ծաղիկներաներ, — ահա՛ինչ որ կը տեսնուի հոն առաջին ակնարկով։

Այս մզկիթը առանձնութեան մէջ, բարձրութիւններու պարտանոցով պիտի հանգիստ հոգին. սակայն մարդիկին թշնամութեան սարսափներով լեցուելի եւ անիկա կարմնցուցած էր բարութեան խորհրդաւորութիւնը։

Հոս չարս հինգ կիներ երկնցած են իրարու քով։ Սեւ «Ֆէրաճէներ ունին և իրենց վերջ մասնաղութիւններուն մէջ չեն մտածեր իրենց գլխերը ծածկել։ Անոնց քով տարեց մարդ մը նստած է, ուրուն ծունկերուն վրայ քանի մը տարբ կը խաղան։ Քանի մը տեւցած վերջակ ի հոն ու մին անկողիններ իրենց քով, դիպուած են մաղ մը, պլինձէ փոքրիկ կոնք մը, փայտէ թարգի մը, պատի մը, ջրաման մը, այդ անկողիններուն հետ իրենց բոլոր հարատութիւնը կը կազմեն։

Քիչ մը անդին ուրիշ բնանիքներ կան։ Կիները հագած են նոպատով պատած հին հագուստներ, որոնք բանի յարմարած են իրենց վրայ։ Փոքրիկ տղայ մը ձեռքին մէջ հացի կտոր մը բռնած անդադարօրէն կը խամնել չոլիքները վազցնելէն։ Անոնց մտ երկու լաներ կ'ըմբշտարտին՝ իրենց մերկի սրունքները օդին մէջ։ Անոնցմէ ճղղոյզ մանկիկի մը իր չուլիները փաթաթած է թիապոյն մանկամարդ կնոջ մը բաց կուրծքին, որուն վրայ երկու լուսած սանդիներ կը ճոճին։ Քիչ մը հեռուն անն գտանի կերպով երիտասարդ գեղացի մը, խորունկ մտածումներու մէջ թաղուած ըլլալ կը թուի։ Այսպէս, սպասակ լաչակներու կամ սեւ «Ֆէրաճէ»ներու տակ ծածկուած կիներու ու անոնց չուրջ լացող, պուտցող, խաղացող, ինչացող ազաքներու բաղմութիւնը տաղ տաղ կ'ելերկարձրի մէկիկը լեցնելու համար սրտերկով ու հոգով մը, որ առնդկը հեչանգալ չի գգուեր սակայն։

Այլերը գլխիկոր կը խոսակցին կամ կ'երգենան խորին վրայ։ Կը մտնեսմ ա նոնցմէ մէկուն, որ Քէրք-Քիլիսէն է։

— Տ՛ս, կ'ըսէ, միայն սա կարիր վերմակը կրցինք ազատել։ Ուրիշ բան մը չկրցինք ազատել։ Մեր գոյքերէն չատը Քէրք-Քիլիսէի կայսրանին մէջ մնաց, ուրիշներու կառավարութիւն մէջ տեղ չկար գանոնք տանելու։ Սպասելու տանն ալ չկար։ Մենք եկանք, հետեւեալ օրը մեր գասապային կէսը այրեցին Պուլկարները։ Ծեր հայր մը ու մայր մը ունիմ, որոնք չկրցան փախչիլ։ Չ'մ գիտեր թէ՝ անոնք ինչ եղան։

Լիւլէ Պուրկազն եկած ծերունի մը ուրկի երկարօրէն կը խօսի հոս։ Անիկա ալ գեռ իր միտքին մէջ գտնած է 1293 թուականը և կը յիշէ մասնաւորեալ դէպուտները, որոնք գիրենք իրենց գիւղերէն վանեցին և ստիպեցին գիրենք Պոլիս ապաստանիլ։

— Տ՛ս, կ'ըսէ, իր մտոը գանուող չարս հինգ կիները և վեցի չափ աղաքը ցոյց տալով, սոնք իմ գաւակներս կիներն ու աղաքն են։ Զաւակներս բոլորն ալ գիւղացի են։ Եռ կամ միայն անոնց պաշտան։ Մեր ամպարները լեցուն էին, բայց չկրցանք զանոնք թէ՛ բերեալ տանիլ և ծախել, որովհետեւ մեր եղիերը գիտնարանի իշխանութեան կողմէ գրաւուեցան։ Ինչ որ կրցանք ազատել, ազատեցինք։ Հոն մնացին միայն անոնք, որ իրապես «Էրիի մարդ» էին։ Մենք փախանք։ Երանի՜ թէ չփախչինք։ Մենք կառավարութեան բանքը որ մեզի գէնք տայ, որպէսզի գնենք կարենանք պաշտպանել մեր գրացի կեանքերուն դէմ։ Սակայն կառավարութիւնը մեզի գէնք չտուաւ։ Մենք եարը ուրիշներ ալ փախան, բայց գիտցուածները անոնց մէկ մասը ետ դարձուցած են։ Հիմա մենք սանք իրենց սեղերը դատապ կ'ուզեն։ Մեր տունն ու սեղը երեսի վրայ մնաց...։

Ծերունին յուսահատ չէր։ Անիկա կը հաւատար թէ, վաղը նորէն պիտի երթան իրենց սեղերը ու պիտի մտնան այսօրուան գժբախտութիւնը։

Մզկիթին գուռը երած պատուս կը հանդիպիմ Պոլսեցի թուրք հանիմներու, որոնք եկած են այցելել այս թշուառներուն։ Անոնց մէջ սանք ծարքեր ունին իրենց անուններուն տակ։ Գիտնալիքը ինչպէս կը քաղաքացիներ անոնց աչքերը...։

ՅՈՎՀ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԹՈՒՐՔ ԶԻՆՈՒՈՐԻՆ

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՔԱՋՈՒԹԻՒՆԸ

«Թանգ»ի խմբագիր Պ. Բիւր Միլ, որ 1897թ. Թարքիա հեղինէ պատերազմին ներքոյ եղած էր իբր մասնաւոր թղթակից, Գաղթականներուն պատերազմին առթիւ իր հին լիշատակներէն կը պատմէ պատերազմէն լիշատակ մը։ Այդ յոդուածին գլխաւոր ու շահեկան մասերը սատ կը բերենք։ —

Պատերազմի դաշտին վրայ օրնասական ու ապտնուած գիտուորներու ոգիներու սեսարանները այնքան սոսկալուն զարձած էին որ մարդ կը յարիներար մանուան պարզած սեսարանէն։ Մեր աչքին հանդիպած դիակները ընտանարին մէկ սովորական մասը կը ձեւացնէին և յանախ իրը թիթեղեալ կը գիտնիք զանոնք, նշանաւորութեան հետաքրքրութիւնը և արժէքը գնահատելու համար։ Իրաւ է որ սպանեալը ու գինուորները չարաշահ մնալուն բանը սեսնելով, սեսակ մը անտարբերութեամբ կը սարարուին, որուն հետեւանքն ալ ճակատարին վրայ չեն խորհիր...։ Գ'ուզէ՞ք որ գիտնալ միջոց մը ցոյց տամ ձեզի, բան երիտասարդ սեղակալ Խալիլ պէյ։ Ֆարաբայի ճակատամարտին յաջորդ օրը...։ Ցաւ գիրին է։ Շրջանէն կասը մը կ'ընդունիք ձեր փարին մէջ ու հետեւեալ օրը սապես կ'ըլլաք։ Ու ձեռքը փարին սանելով կլսը ձեր մը կուտար անոր, ու ինքն ալ կը ծիծաղէր իր ըրած կատակին վրայ։ Այս սանեն այդ իսարերը չատ անախորժ սարսափելի մը չէին ըրած վրաս։ Հիմա սոսկի կը զգամ սատ հոգաս։ Այն սանեն հետ ալ սպանին չափ անզգայ էի։ Թարքերուն սարօրինակ քաջութիւնը մարինէն չատ կը սարրերի։ անոնք սեսակ մը բիրտ ու ճակատագրական հեղգութիւն ունին վատնելին հանդէպ։ Պաշտօնակիցներս մէկը, անգլիական թերթի մը թղթակիցը, ինձի պատմեց թէ Մէլուռնայի կիրէին մէջ սեղի ունեցաւ սասէին կռիւներուն սանն դիտած էր որ օսմ. զօրաբանակ մը պարապ սեղը վատնելի կը մասնէր ինքզինքը։ Մերթ ընդ մերթ գնուսը մը կ'ելեար, մինչեւ զուսարանին հրամանատարը, սրէնէր մորտքով հարբարեալ մը, հացի չերս մը կը կրէր հանդարարօրէն։ Պաշտօնակիցս անոր մոտենալով սա գիտցութիւնը ըրաւ էր։ «Եթէ սա խորչին ետեւ պատրաիք, հարիւր մէթր գէպի հոս, ձեր մարդոց կեանքը իմացած պիտի ըլլաք և սեսի լաւ գոյ պիտի սեսնէք»։ Մերակ սպան պահ մը լաւ մտացած էր. յետոյ պատասխանեց ծամ։ով բան էր։ «Կը կարծէք որ այդպէս ըլլայ։ Ինձի ըսին որ հոս դիրք բռնեմ»։ Ու արդարեւ հոն մնացած էր։

Կը յիշեմ վիրաւոր մը, որուն հանդիպեցայ Տոնքրզի ճակատամարտին երիտասարդ։ Բազմերի կոր մը թացուցած էր քիթը և կզակին մեծագոյն մասը։ Ցարաբայի չարժուն հիւանդանոցը տարին, ջրերի մը վրայ հեծցուցած։ Անոնի գլխիկին բակը մրտնելի ամենայն ինչ սատած։ Ամենայն գլխիկին վրայ աչքերը միայն կը սեսնէին։ Մեռելաբար մը կը ձեւացնէր։ Սակայն վիրաւորը բաւական բաւ հեծած էր ջորիին վրայ։ Տեսակ մը խրոխտանք ցոյց տալու և այդ լաւ ու արիւնոտ դիմակաւորին բնչի ապրած արարքներուն դէմ հակադրելու համար, բնչի ընկերացեալ և ձիու վրայ նստած հրեայ թարգմանին բան, որ չատ լաւ ֆրանսերէն կը խօսէր։

— Կրնա՞ք վիրաւորին հարցնել թէ սիրանէ՞ է։

Ընկերս սա մարդու չէր անցներ թէ թարգմանը իրաւունք այդ հարցումը պիտի ուղղէր։ Բայց թարգմանը ըրաւ այդ հարցումը։ Անարիւն ուրուական գլխով յանը չարժուեցաւ մը։ Ամարիւն ուրուական գլխով յանը չարժուեցաւ մը։ Ամարիւն ուրուական պատասխան։ Վերաբերեալ սուս իրեն երկարած սիրատ։ Ձիս սեռը հեռեալանիին մասեցուցի, ու ան բանկցուցած լուցկիկս վառեց սիրատը և հեռացա հանդարարօրէն։

Այդ մարդիկը այսպէս կարեցին անցան ամբողջ թեատրան, անհաւատալորէն կարծք տարով հարատեւութիւնն և ցաւերու հանդէպ գրեթէ անզգայ։ Կարծեմ թէ իրենց կրնտական պատուէրներուն համաձայն ալբերի հրամարիցուն համար, ասնանք սրեւ մարտիրոսներուն ուրի չուս կը դարձնուին երբ ամենէն ծանր վիրաւորն անոյտ սատան։

Անոնց ժամերպարթիւնը ալ ուրի հիացում պիտի պատճառէր ինձի, եթէ երրեք եռ ալ չհարկադրուէի այդ ժամերպարթեան մասնակից ըլլալու։ Վեց չարաթ սեռաց այդ պատերազմին ատեն իրենց հանար ստացան հաց և սարտ, իսկ ձիերու արուեցան վարսակ ու բաւական։ Երկիրը սեսրատ ըլլալուն, անկարելի էր բան մը հայթայթել հոնկ։ Մէջեանկալ կերպով ըսեմ թէ պարենաւորան մասին սեսի բա և պրպատած բանակի մը մէջ գտնուիլ բան թէ խոսանալ բանակի մը, որ ամէն օր յաղթութեան գանկներ կը իլ։ Պարատատ բանակը նոր երկիր մը գրաւելով հոն կը գտնէ պարենաւորման տատ ապրիներ։ Ընդհանրապէս պատերազմի գաշտերուն վրայ, ուր կը բանակին, բան մը չի գտնուիր։ Մնաց որ, բանակին ճակատին մինչեւ Աթինք հետաքրքրութիւնը այնքան քիչ էր որ մեր պաշտօնակիցները խարանելիր կամ լեռայ կրնային կատարեալ նոսով ու Օմէկ ալ Կարա Պրէթաներ կամ Մենելիլ երթայ, ճաշելու համար։ Հետեւաբար կրնամ ըսել թէ անոնցմէ կը նոսանանինք այդ բանին համար։

Ինչպէս կը տեսնուի, այդ բիրտ կեանքը անզգայ գարձուցած էր մեզ։ Վարժուած էինք ամէնէն մեծ թշուառութիւնները գնահատելու անկարելիութեան։ Այն օրը, ուր վատը կը պայթէր, ուրիշ թշուառութիւն կ'արդարանար։ Սակայն իրաւութիւն մը եկաւ հոգեւորանալ թէ ինչ վարդապետներ կը մրաւէին իրենց դերերու և քրիստոնեաներու մէջեւ կատարուած կռիւները։ Այն ինչ կը յուսաձանանք, քաղաքները ու գիւղերը կը պարպուէին սակաւ։ անապատի մը ուղիս կը գտնենք ինքզինքնիս։ Այդ իրաւութիւնը գերազանցակս կ'ապացուցանէ թէ՝ ոչ-պատերազմի Յունները Ջերմանս հանդարած էին որ եթէ անվերնին մնային, կեանքերնին վրասանդի պիտի մատնէր։ Եռ սա հանգամանքի ամենի որ եթէ գինուց բանը դառնար, և Յունները օսմ. նոր ժամէին, Թուրքերն ալ վախուստ պիտի տային մինչեւ պատնաստ։ Գէթ յաղթական թարքերը կը կատարէին պիտի անատնեները՝ խաղաղ որոնք գիւղերուն և գաղութներուն մէջ միսի կենդանի արարածներն էին չտեսնուն հետ։ Ամէն կողմ խարանուած խոգերա կը հանդիպէինք, որոնց մեսերը կը զզուէին ապրի գէկերու վրայ։ Գիրով չտեսնուն, յաղթականները չէին սպաներ զանոնք, բայց անոթի կը ձգէին։ Այդ սովալուկ կենդանիները կը լափէին հաղարատար գիակներ։ զորս բանակը իր հետն էր ձգէր։ Երբեմն կը տեսնէինք որ շունները զորս կ'ելլէին ձիերուն փարէն ուր ապասանած էին, չարաւով և արիւնով լեցուած, ակռաները զորս ցցած իրենց անարդ մտունը պաշտպանելու պատրաստ։ Տեսայ որ այդ խելոյ ձիերը կը վրայ հեծցուցած։ Անոնք գլխիկին վրայ աչքերը միայն կը սեսնէին։ Մեռելաբար միայն կը սեսնէին։ Մեռելաբար սեսնէին։ Ամենայն գլխիկին վրայ սեսնէին։ Ամենայն գլխիկին վրայ սեսնէին։ Ամենայն գլխիկին վրայ

«Լուսաբերի» բերքեր — 39 —

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԻՒՎ ՖԱՆԹՕՄԱՅԻ ԴԷՄ

Թ.— ԴԻԱԿՆԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

— Է՛ ուրեմն, Պ. քննիչ, ի՞նչ եղաւ արդիւնքը:

— Գաւրան անօրէն, ձեղի խօսք մը միայն կրնամ ըսել, մարդասպանը մեր ձեռքէն փախաւ:

— Կը կարծէ՞ք:

— Գրեթէ ապահով եմ: Կարելի է որ պատ մը ցատկելով փախած է հիւանդանոցէն...

Բայց անօրէնը զլուխը կ'երերցնէր:

— Ձեղի կը վստահացնեմ թէ անկարելի բան է ատիկա: Պատերը չատ բարձր են...:

Քննիչը լռեց: Մ. աը Մօֆիլ, խօսքը չարունակելով.

— Հիմա ի՞նչ պիտի ընէք, հարցուց:

Ժիւվ մտածողցը դէպ ի հանեց և նայելով բաւ:

— Ասուած իմ, պէտք է որ անպատճառ հիմա մեկնիմ... և երթամ այս դէպքերուն մասին Մ. Հավարի հետ խօսաւ ապա և յետոյ ստանալը ատուան ժամը եօթին ի վեր սպասարկութիւն կատարող ոստիկաններու փոխ փոխութեան մասին մէջտեղը ձեռք առնելու...:

— Բայց պիտի վերադառնա՞ք:

— Անշո՛ւշտ:

— Ձեղի սպասած ատենս ի՞նչ պէտք է որ ընեմ:

Ժիւվ վարանումէ մը ետք, ըսաւ.

— Ոչինչ: Բայց եթէ ուզէք հիւանդանոցին մուտքն մասերն ալ աչքէ անցընել, ժամանակի կորուստ մը ըրած չէք ըլլար...:

Ժիւվ մեկնելու վրայ էր, Մ. աը. Մօֆիլ կանչեց զայն:

— Հարցում մը...: Մեկնելու հոմար արտաքնոցիր տարմէ, սրուն ձեռնարկեցիք, և որուն դէմ ես երբեք տարակուսիւն չունիմ... պէտք է ասենայն խստութեամբ զրաղիլ մինչեւ ջեր գարձը...: Նշանացէք որ այժմ հիւանդանոցին մէջ մէնիլայն մեր պաշտպանները կան...:

—Ամենայն բացարձակապէս անհրաժեշտ է, պատասխանեց Ժիւվ պէտք է որ ես ճշդապէս գիտնամ թէ ո՛վ կ'ելլէ ու ո՛վ կը մտնէ: Բայց եթէ ձեր հիւանդանոցին մէջ գտնուողներու կողմէ ծանօթ մարդիկ ըլլան, որոնք մեկնելու արտօնագրութիւն ցոյց տան, կը բաւէ միայն անոնց ստորագրել տալ այն տետրակին մէջ, զոր ձեր գտնուելանը պիտի բռնէ և իմ արտօնագրութիւնս տալ պիտի գնէ:

— Ամէն ոտարի պարզ բան չըլլար, այդպէս կ'ընենք, յարեց անօրէնը որ գրասենեակին հետ հաղորդակցութեան մասին հրամաններ տուաւ:

Վար իջած ատենը, Ժիւվ ոստիկան Միշէլի բաւ.

— Խնամքով հսկեցէք միշտ երթեւեկներուն վրայ: Ես առանց ուշանալու կուգամ...:

Գրեթէ իրիկուան ժամը ութն էր և արդէն բարբարին մութ էր:

Լաուսաւորիչի հիւանդանոցը տակաւ առ տակաւ կը լուսաւորուէր:

Ամբողջ հիւանդանոցին մէջ չարաչուք վայր մը միայն չէր լուսաւորուած, սրահներու, աւազ, այնտեղ գտնուող հիւրերը լոյսի պէտք չունէին, ատիկա մեռելներու ամփիթատրոնն էր, մեռելներու մթերանոցը, ուր պահուած էին, սպասելով որ ի հարկին անոնց մարմինը զօրծածուի գիտնական աշխատութեանց սեղաններուն վրայ, բժշկական գիտութեան յառաջդիմութիւններուն համար:

Այն դիակները, զորս Ժիւվ երկու ժամ առաջ դիտած էր, հանդչած էին հոն, և ջուրը միշտ կը հոսէր անոնց վրայ:

Ցանկարդ — և եթէ մէկը հոն գտնուած ըլլար, անուրեւ ակայելի վախ մը պիտի հնձարկուէր — դիակ մը չարժեցաւ:

Ակնարկ մը պատցնելով և ապահով ըլլալով թէ ամփիթատրոնը ապահովարդ ձեմարարէն զատող դուռը գոց է, դիակը, սարսռուն ու զողզողուն, ակաւոները կճրտելով, գինքը ծածկող ջրամուտ պատանքը հեռուն նետեց և յետոյ սկսաւ բազուկները և սրունքները չարժել, այնպիսի մարդու մը պէս որ վատառ ըլլալ կ'ուզէ թէ, խոր քունէն եւաք, իր անդամները լրենց ուժն ու առաձգականութիւնը կորսնցուցած չեն:

Արտասովոր մեռեալը, հեռուէն անսովոր ազմուկ մը լսելով, իսկոյն դարձեալ պատանքի մէջ փաթթուելով վերադարձաւ իր մեռելական անշարժութիւնը պաղ ջրուէժին տակ:

Անշուշտ կը վախնար որ մէկը յանկարծ ամփիթատրոնէն ներս կը մտնէր:

Բայց ազմուկը կեղծ էր, ակամայ մեռեալը երկրորդ անգամ ըլլալով պատանքը վրայէն նետելէ ետք, սկսաւ արիւրէն չվիկ ձեռքերը, ծունկերը, ուսերը, կուրծքը, այս շրփումէն զործունէութիւն մը յառաջ բերելու փափաքով:

Առեղծուածային էակը երբոր անգամ ըլլալով իր անշարժ դիրքը առաւ և քառասուն ժամ մը եւաք, լուսաղ բոլոր ազմուկները դադրելով, վերադարձաւ, որոշեց քալել, և ամբողջ ամփիթատրոնին մէջ պտտիլ:

Ադեսպոտ սենեակին ծայրը, կենտրոնի մեռեալը պատին կրթնցուցած զինեցեալ ամանի մը մէջ նշմարեց իր հագուստներն ու ձերմակեղէնները, զորս առաւ:

Մշանջենաւոր սարսռանքի մը իր մարմինը զողացնող ցնցումներու դէմ կրցածին չափ հակազդելով, մարդուկը սկսաւ ամապարանքով հագուիլ...: Յետոյ երբ ամբողջովին հագուեցաւ սպասեց տակաւին:

(Շարունակելի)

Թարգ. Դր. Ս. ԴԱԼԼԱՔԱՐԵԱՆ

ԴԻՄԵՑԷՔ ՍՊԻՏԱԿ ԴԵՂԱՐԱՆ

Գ. ՀԱՅԵԱՆԻ, ՍԻՐՔԷՃԻ

Պաղչ Ալի ճաssեսի

Ուր պտի գտնէք դեղերու ամէնէն թարմը, անխարդախը, և անոնց խնամեալ պատրաստութիւնէն գոն պիտի մնաք միշտ:

ՔՈՒՏԻ ՖՕՆՍԻԷ ԷՄԻՔՍԻԷՆ

Վիճականանութիւն 3 % պարտպրոց

1912 տարի. 15ի վիճականանութիւնք. 344րդ վիճականութիւն 1886ի պարտաթուղթերուն:

219,233 թիւը չանեցաւ 10,000 ֆրանք: Հետեւեալ 25 թիւերը 1,000 ֆր. չանեցան:

40 66,010 139,616 260,473 315,902
1,356 103,788 140,787 262,653 319,831
24,695 108,500 146,898 273,344 340,262
27,173 112,344 177,670 285,033 369,950
51,332 118,870 223,344 296,967 386,461

123րդ վիճականութիւն 1903ի պարտաթուղթերուն. — 667,827 թիւը չանեցաւ 100,000 ֆրանք:

Հետեւեալ 25 թիւերը 1,000ական ֆր. չանեցան.

441,445 518,062 566,165 615,079 683,208
450,751 524,615 599,539 618,506 707,384
459,984 525,738 602,513 621,131 726,748
503,071 531,861 605,197 653,651 732,265
516,368 552,830 611,945 662,978 793,147

22րդ վիճականութիւն 1911ի պարտաթուղթերուն:

154,671 թիւը չանեցաւ 50,000 ֆր.:
246,274 թիւը չանեցաւ 10,000 ֆր.:
Հետեւեալ 24 թիւերը 1,000ական ֆր. չանեցան.

79 61,269 173,515 266,415 350,838
6,451 153,387 178,341 279,088 355,136
6,995 153,657 232,363 313,256 361,554
11,059 167,697 234,178 316,257 376,683
36,106 171,799 242,369 316,986 —

Կ. Պոլսոյ և Իզմիրի մէջ Բէյօղլի Լիոնէն պիտի վճարէ պարզևները:

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոստոս 214 եւ 1320 Սեպտեմբեր 20 թուականի Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. Դրասենեակը, Ղալաթիա Մէրթէկլիանի փողոց, Բօօբէրթիվ վաճառատան գլխաւոր, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Ծանանիլ Օսմ. Կայս. Պանքայի, եէնի ճամիի հրապարակ.
» Մ. Բ. Սատօք, Շէյխ-իւլ-Իսլամ խան, Պահէճ Դաբու թիւ 10։ Ապտի պէյ և Ընկ., Վէզնէճիլէր փողոց
» Պահէճ Այվէյոլլու.
» Պահչէ Գաբու, Էմին-Էօնի, Իզմիր փողոց.
Գատրգիւղ Ալէքսանդր Ալէքսիանոս, Շուէյլի հրապարակ.
» Մ. Ա. Անդրեա, Մօտա ճամտէսի.
Պէօյիւքտէրէ Մ. Ա. Տէմարքի.
Բէրա Մանանանիլ Օսմ. Կայսերական Պանքայի, Մեծ Փողոց,
Շիշլի Մ. Ի. Ռօսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի թիւ 137.
Ղալաթիա Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 13, Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի Բէսուլ էֆ.,
Մարբիգիւղ Մ. Ա. Անդրիասէս, կայարանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանո Քէչէճեան էֆ.

Գործակալութիւնք օսմանեան գլխաւոր քաղաքաց մէջ

ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՆՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ. — Ապահովագրուած ամէն առարկայի կանխիկ վճարման դիմելով կամ հարիւրին 2ու կէս, հարիւրին 5 և փոքր տարբերութեամբ, երաշխաւորութեամբ կամ առանց երաշխաւորութեան, 75 մեծ վաճառատուններու մէջ, Քօք Ռուժի մէջտեղը:

L'EAU MINERALE
BORJOM
ԲՕՐՋՕՄ
ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐԸ
Կը Բուժէ Սպամոխի, Աղիքներու եւ Շնչառական խողովակներու Հարբուխային Բորբոքումները (Inflamation catarrhales), ինչպէս եւ Սրիկամուղներու եւ Լեարդի հիւանդութիւնները։
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԼԱՖՕՆԹԷՆ ՊՐԷԹԸՐՊ ԼԻՄԻՏԷՐՏ
Խորասանճեան խան
ԼԵՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ
ՍՕՍԻԷԹԷ ՌԻԻՍ ՏԷ ԲՕՐԲՕՌԹԱՍԻՕՆ
Ռնճեիսի խան

ՕՍՆԱՆՈՒԹԻՒՆ ՌԱՖԻՆ,
ՀՈՎԱՆԷՍ ԵՆԱՆՄԷՐ
Դաբզիւղ. Մօտա ճաssեսի
Տօքթ. Ե. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
Մ Ս. Ս Ն Ա. Գ Ի Ս
Ծննդաբերութեան, կանացի. ներքին եւ գաղտի հիւանդութեանց
Ցիսմնական համարարանի շրջանաւարտ, երկար տարիներէ ի վեր այլ և այլ փորձառութիւններ ստացած և Բարիզի հիւանդանոցներու մէջ գործնականապէս կատարելագործած:
Հիւանդները կրնան վստահաբար իրեն դիմել ամէն օր, կիրակիէն զատ, ժամը 8էն մինչեւ կէս օր, իր տունը: Զորեքշաբթի օրերը աղքատաց ձրի: 25—22

ՌՕՍԻԱ.
ԱՊԱՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ս.ՐՏՕՆՆԱԼԻԶՎԱԾ. ԿԱՏՍԵՐ
1881 ՄԱՐՏ 20 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԲԵՆԵՐՊՈՒՐԳ
Իր մասնաւոր շենքին մէջ

Ընկերութեան զրամագլուխը ամբողջովին վճարուած	10,665,666
Երաշխաւորութեան գումար	215,940,000
Ապահովագրեալներուն վճարուած վնասուց հատուցում և զրամագլուխ	699,949,000
1910ին գանձուած բոնուս և տոկոս	108,897,200

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ հրդեհի, փոխադրութեանց վտանգներու դէմ, կեանքի վրայ, ամէն տեսակ արկածներու դէմ, երկրաշարժի և շուներու արկածներու և ապակիներու կոտրտուելու դէմ:
Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել Կ. Պոլսոյ ճիւղին, Ղալաթիա, քարտէնի վրայ, Զինէլի խան, կամ Պոլսոյ գործակալութեան, Տիւսիդրատ խան, թիւ 20, Աչքը Եիգիտոն ճատէսի փողոց:
Կ. Պոլսոյ հիւղին Տնօրէն
Ա. ՇԻՐՄԻՒԶ
Ընդհանուր քնիչ Սթամպոլի գործակալ
Օ. Մ. ԲԻՇԷԼԷՆԵԱՆ Գ.Դ.ԱՐԱՊԵՆԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՒ
ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ ՄԵԾ ԲԱՌԱՐԱՆ
Օսմանեարենէ Հայերէն
1000ի մօտ էջ մեծադիր եւ մանրագիր
Փառակազմ գին 40 դրշ.
Կը գտնուի բոլոր գրավաճառներուն քով. Կեդրոնատեղի՝ Վ. և Հ. Տէր Ներսէսեան վճառատուն Պահէճ Գաբու ճէլալ պէյ խան:

ՍՊԱՌԵԼՈՒ ՄՕՏ
Լուսինեան Ֆրանսահայ բառարան
ԵՐԿՀԱՏՈՐ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
1900 մեծադիր եռասիւնակ էջերուն մէջ խմացած Ֆրանսերէնի բոլոր ոճերը, առակները ու ասացուածները
Իր տեսակին մէջ ամէնէն կատարեալ և ընդարձակ այս Հայ Լաուսին քիչ օրինակներ մնացած ըլլալով, կը հրաւիրենք ուսանողները որ փութան գնոյ առնել այժմէն: Երկու հատորը մեկտեղ թղթակազմ 80 դրշ. կաշեկազմ 95 դրշ.: 15—12

ԱՌ. ԵԱԶԸՃԵԱՆ
ԴՐԱՄԱՏԱՃԱՌ-ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ
Կ. Պոլիս, Պաքրքիւղ
Եղրօնատեղի ծանօթ հեղինակ Հ. եւ Զ. Ասատուրի, Դ. Խաչկոնցի, Մ. Պոնտացիի, եւ Գ. Դավաթեանի դասագիրքերուն

Դպրոցներու քարեկամ,
Լաւագոյն դասագիրքը,
Ակնուր, բացառիկ զեղչ,
Լաւագոյն սպասարկութիւն,
Հրապարակէ ամէնէն լաւ ու փորձառու հեղինակներ:
Թրքախօսող մեծագոյն մթերանոցը,
Դասական, գրական, փիլիսական,
Բանաստեղծական, գիտական, ու
Մասնագիտական ամէն գիրքերու.
Բաժանորդագրութիւն ամէն տեսակ թերթերու,
Հայթայթում եւրոպահայ ու ամերիկահայ գիրքերու,
Հայթայթում հազուագիւտ տպագիրներու,
Թանգրութիւն յարմարագոյն գիրքերու մասին:
Փութաջանութիւն ու ճշդապահութիւն,
Մեր բազմաթիւ յաճախորդներէ գոհ սահատած,
Ներկայ, 1912-1913 ուսումնական տարի, նշանակի տարեթիւ գրատաւոս

Նոր հրատարակութիւններն են.

Ա. ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ
Դ. Խաչկոնց
1. Կրօնն ուսում. Տարր. դասընթացք 4.5
2. Կրօնի ուսում. Միջին դասընթացք 6
3. Կրօնի ուսում. Բարձր. դասընթացք 12.5

Բ. ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ
Հ. եւ Զ. Ասատուր
1. Քերականութիւն Նախապ. կան 3
2. « Ա. գիրք 4
3. « Բ. « 4
4. « Գ. « Ա. մաս 7.5
5. Թանգարան, Տարրական 4
6. « Միջին 8
7. « Բարձրագոյն 10
8. Գայլեան (Մ. Պոնտացի)
1. Մայրենի Լեզու. Քեր. ընթերցարան 3
2. « « Բ. տարի 5
3. « « Գ. տարի 6

Գ. ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՑ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ
Դ. Խաչկոնց
1. Հայոց Պատմութիւն Տարրական 6
2. « « Միջին Ա. 8
3. « « Միջին Բ. 10
4. Ընդհ. Պատմութիւն Ա. գիրք 5

Դ ՍՇԵՄԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ
Դ. Խաչկոնց
1. Աշխարհագրութիւն Տարրական 6.5
2. « Միջին 10
3. « Բարձր. (ընդ մասով)

Ե. ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ
Դ. Գալֆեան
1. Թուաբանութիւն Տարրական 4.5
2. « Միջին 7.5
3. « Բարձր. 12

Զ. ԲԱՂԱՔԱՑԻ. ԿՐԹ. ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ
Դ. Խաչկոնց
1. Դուն պիտի ըլլաս. Միջին 6
2. « « « Ագրկանց 8
3. « « « Մանչոց 8

Է. ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ
Օ. Ռ. Աւապեան
1. Ոսկեմատեանի Ա. գիրք 3

Փափոխողներուն ձրի կը տրուի զրաստաս 1912ի ընդարձակ զրացուցակը: 30—11

Զին. ԹԱՆԳԱՐԱՆ
ԹՈՐԳԱԲՈՒ ՊԱԼԱՏԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ
ՎԱՂԵՄԻ ԵՒ ՀՌՇՎԱԾՈՅ ԺԷՆԹ-ԻՇԽԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵՒՆ ՄԷՋ
Սուլթան Համիտի հրապարակին վրայ եկեղեցիներու Թանգարանին պարունակած օսմ. հին և եկեղեցիներու յատուկ տարազները Զինուորական Թանգարանը փոխադրուած են:
Սոյն զինուորական Թանգարանին մէջ կը գտնուին Օսմանցիներուն և խալիֆայի նախկին կառավարութեանց յատուկ ամէն տեսակ զէնքեր, զանազան ձեւով թնդանօթներ ու զինուորական առարկաներ, օսմ. զիւցազն նախնեաց, անուանի հրամանատարներու, մեծամեծ վեհապետներու և բարձրատեսակ սպաներու թանկագին յիշատակները, եկեղեցիներու և նիստուորներու տարազները:
Զինուորական Թանգարանը, ամենուն կողմէ եղած խնդրանքին վրայ առայժմ շաբաթը չորս օր, այսինքն Հինգշաբթի, Կիրակի, Երեքշաբթի և Ուրբաթ օրերը բաց պիտի ըլլայ բոլոր այցելուներուն առջեւ, առտուան ժամը 10էն (Ք. Ե.) մինչեւ 4:
Բոլոր Օսմանցիներուն կը յանձնարարենք անգամ մը այցելել սոյն Թանգարանը, օսմ. փառաւոր պատմութիւնը կենդանացնող և քաջութեան նշան եղող բոլոր հին զէնքերը ու զանազան առարկաները տեսնելու և օրինակ առնելու համար: Մուտքի գինը Հինգշաբթի, Կիրակի և Երեքշաբթի օրերը 4 զրշ. բոլոր այցելուներուն համար: Իսկ Ուրբաթ օրերը այցելուներուն և աշակերտներուն համար 100 փարա է:

Ռումանական Շոգենաւային Ընկերութիւն
ԲԷՕՍՊԷՆԱԿԻՆ ԳԻԾ
Անկն երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը Կ. Պոլսէն մեկնող նաւերը 12 ժամէն Բէօսպէնակ կը հասնին: Հինգշաբթի օրերը մեկնող շոգենաւերը 18 ժամէն Իզմիր; 12 ժամէն Իզմիրէն՝ Պիրէան և 30 ժամէն Պիրէանէն Ալեքսանդրիա կը հասնին: Հաղորդակցութիւն ճեպընթաց կառախումբերուն Պիրէանի և ռումանական արագընթաց շոգեկառքերուն հետ:
Կ. ՊՈԼՍՈՅ-ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԱՅԻ ԳԻԾ
Հոկտ. 31ին Երեք. Իրիկուան ժամը 2.30ին «Բրընտիզի» դէպի Բէօսպէնակ
Հոկտ. 32ին Երեք. « « 2.30ին «Տաչիա» դէպի Պիրէան և Ալեքսանդրիա
Նոյ. 2ին Շաբ. « « 2.30ին «Ռիվիէրա Քարոյ» դէպի Բէօսպէնակ
Տեղեկութեանց համար դիմել ռումանական շոգենաւային ընկերութեան ընդհ. գործակալ Ռ. Հ. Միւլլերի, Ղալաթիա, քարտէնի վրայ և դեր գործակալ Թէվֆիգ պէյի, Պոլիս Բէյաոլի Բրնթրամ խան:

Լա Միւթիւալիթէ Ժէնէրալ
«LA MUTUALITÉ GÉNÉRALE»
Կազմելի դրամագլուխ 5000 ֆրանկ
ԱՄՍԱԿԱՆ ՏԱՍԸ ՖՐԱՆԿ ՎՃԱՐՈՒՄՈՎ
Որպէս զի կարենաք դիւրաւ կազմել ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ-ը ձեզ համար և ԴՐԱՄՕԳԻՏ ձեր զաւակներուն, փութացէք ապահովագրուիլ այս ընկերութեան, և. մէկ կամ աւելի վճարութեան թիւերու տէր ըլլալ առաջին վճարումը ընելէ ետք և. քսանչորս ամիս մը ձեռք անցընելու:
Այս առաւելութիւնները կ'ապահովէ ԼԱ ՄԻԹԻՒԱԼԻԹԷ ԺԷՆԷՐԱԼ Ռուսիոյ մէջ հաստատուած Ֆրանսական Ապահովագրական Ընկերութիւնը, որ Ֆրանսական կառավարութեան հսկողութեան տակ կը գործէ: Ընկերութեան Պանքան է Քրէտի Լիոնէ:
Պոլսոյ Գործակալութեան Տնօրէն Կ. Մ. ԲՈՒՄԱՔԻՍ
Գալաթա, Գալամուսթաֆա փողոց, Մէկմանէթի խան, թիւ 13—14 30—7

ԴԻՄԵՑԷՔ ՍՊԻՏԱԿ ԴԵՂԱՐԱՆ
Գ. ՀԱՅԵԱՆԻ, ՍԻՐՔԷՃԻ
Պաղչ Ալի ճաssեսի
Ուր պտի գտնէք դեղերու ամէնէն թարմը, անխարդախը, և անոնց խնամեալ պատրաստութիւնէն գոն պիտի մնաք միշտ:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՆՔ ՏԷ ՍԱԼՕՆԻՔ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ՊՈՒԼԻՍ
Զալաթիա. — Վալիտա փողոց, Ակիքիրասիոնի ճէնէրալի Հնդրի մէջ:
Պերա. — Ակիր Եիրնոմի փողոց, Բիւբիւլիսանի:
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂՆԵՐ. — Լիմիրնէ, Պէյրութ, Քաֆալա, Տէակ-Ազամ, Տրամա, Մանասթիր; Սելանիկ, Սամսոն, Իզմիր, Սիւրմ, Մերսին:
Պիրէա. — Կիւմիւլճինէ, Քուսմանովա, Սանիլի:
ՊԱՆՔ ՏԷ ՍԱԼՕՆԻՔ կը սատմանէ պանքայի վերաբերեալ ամէն տեսակ գործառութիւններ: Ապրանքներու վրայ կանխավճարներ ի՛նչ և կ'ընդունի ասանցի և պահեստի համար ապրանքներ: Մասնաւոր գործառնութիւն կ'ընէ խնայողական մասնաճիւղ, ձեռնտու տոկոսներով:

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ
Բերա, Թագնմ. Ֆրանսական հիւանդանոցի Եէնի, թիւ 9, Վալիտէ Ջեմի ճաssեսի
ՏՕՔԹ. ՍՐՄՄ ՈՒՆՋԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԻՏ ԳԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ԵՒ ԿՈՂՈՐԴԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով, եկեղեցական. նութեամբ ու ամենէն նորագոյն մէթոտներով, մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ խուլութիւնը, գլուխ պտոյտն ու հինցած ցաւերը, ականջի խժալը, երեսի ու քթի վրայ եղած տգեղութիւնները առանց գործողութեան կատարելապէս կը շտկէ նորագոյն գործիքով մը, վիզի ու գլխի վրայ ամէն գործողութիւն կը կատարէ և աղոց կոկորդի նշիկները (պատէմճիք) կը հանէ առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը: Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր. Պահէճ Դաբու Համիտիէ սիպիրին դէմ, Արիկ Իւթիւճեան դեղարան. իսկ կէս օրէ վերջ վերոյիշեալ տունը: Եշ. օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող հիւանդները ձրի կը դարմանէ: 30—29

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ԱՄԵՆԴՈ ԱԼ
ԿԱՊՈՅՏ ԱՂՈՒԷՍԻՆ
(RENARD BLEU)
Մ. ԽԱՑԻՄՈՎԻՉ
Բերա, Բասած Բանիյա
Բարիզէն նոր հասած են փողկապ, մանչոն, էթոյ, մուչտակ ամէն տեսակէ, բալթոյի մուչտակ, այրերու մուչտակ, վերջէն նորաձեւութեամբ մուչտակէ գ խարկ:
Միակ վստահելի առնը
Վերջին ծայր չափաւոր գիներ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՒ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
"ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԱՂԷՏԸ"ԻՆ
Բ. ՀԱՏՈՐԸ
ՅԱԿՈԲ Յ. ԹԷՐԶԵԱՆԻ
Կ'աւրժէ որ ամէն հայ ունենայ և պահէ Առանցի եղերական Ջարդին քանասարսուռ պատմութիւնը բովանդակող այս գիրքը, ուր կը խտացուին ականատեսի սրտաճմլիկ նկարագրականներ՝ պատկերներով, վաւերաթուղթեր, պաշտօնական տեղեկագիրներ, թղթակցութիւններ, վիճակագրութիւններ եւլն: Երկու հատոր 336 էջ, 68 պատկերներով, միմիայն 10 դրշ:
Վաճառման կեդրոնատեղի՝ Դեղարան ԱՏԱՆԱ Դուժ Գաւրա, Կ. Պոլիս: Կը գտնուի նաև Զաքմագճիլար Եօղուշու Պողոս էֆ. Այպօյաճեանի վաճառատուն:
Գ. հատորը մամուլի տակ է: 20—16

Պատ. Տնօրէն՝ Դ. ՏԷՐ-ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

Տպգր. ԱՐՇԻՒԵԼԻՔ օրագրերի

ժամանարութիւն արտօնութեամբ։ 5. Ո՛չ տիկնանները հրդեհի պարագային անօգուտ խստութիւն ցոյց պիտի տան։ 6. Անոնք որ արտասովոր պարագայի մէջ կը դրուին, պիտի դիմեն ոստիկան մօտիկ պահակատեղին։ 7. Կախաղանի պիտի նկատուին անոնք որ գինուորական առարկաներու արգիլուած չրջանակին մէջ մնալ ուզեն։ 8. Այս տրամադրութիւնները Սեպտեմբերի 25ի յաջորդող թիւնները յանկատեալ կը կազմեն։ 9. Զինուորական կառավարութիւնը, օրէնքին իրեն տուած իրաւունքով, կը պահանջէ յարգելի հասարակութիւնէն որ եկամտաբերութիւն կը ցուցնէ օսմ. վիրաւորներուն օգնութեան հանգանակու համար։ Կ'իմանանք թէ Տէօյչ Օրիանթ պանքը իր և իր հիմնարկը դրամատնից կողմէ 20,000 մարք նուիրած է այդ մարքասիրական գործին։

ԱՆՏԻՔԱՆԻ ԲԱՆՔԱՐԱՆՈՒՄՆԵՐ

Նուսուք Քէնան, Շեվքիի Թօրիւտ, Ահմէտ Համտի և Սաֆա փաչաները տարուճանի բանքարացուած սատան գնդ. Մէհմէտ Աչի, Ֆէյթան, Ահմէտ Շեվքը, Զիա պէյերը, Վիեննայի օսմ. դեսպանատան գինուորական գրագր Պէյք պէյ, Մէտինէի կառավարիչ Աչի Սաչի. ինչպէս նաև ուրիշ բազմաթիւ գինուորականներ։

ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿՈՒՄԸ

Առջի իրիկուն և երէկ առաւ. Իսրանէէն մայրաքաղաք հասան 100ական մօտ վիրաւորներ, որոնք զետեղուեցան այլ և այլ հիւանդանոցներու մէջ։ Կը լսենք թէ հիւանդանոցին մէջ գտնուող հիւանդներուն մէջ կը գտնուին Սուեփանի որդի Կարապետ (Սպարթացի) Քէլիպոս օղլու Փանոս, Աքսոյլի որդի Քոնսթանթին և Եանիի որդի Տիմիթրի։ Մնացեալները թուրք են, մեծ մասամբ Անատոլցի։

ԱԼԱՔՈՆԱՆ ՊԱՇՏՊՈՒՆԱՆ

Երէկ ուշ առնն առնուած լուրի մը համաձայն, Օսմ. նաւատորմը Վարնայի նաւահանգիստը պաշարած է։

ՆԵՂԱՒՈՐՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՓԱՆԱՒՈՒՆ

Բեգերպուրգէն Ն. Ֆ. Բէնսի կը գրեն թէ օսմ. կառավարութիւնը Ռուսական դեսպան Մ. Կիրսի յայտարարութիւնն պատասխանած է թէ առ այժմ նեղուցները փակելու մտադրութիւն չկայ, և սակայն սկզբունքով կրնայ փակել նեղուցները, եթէ Հելլէնական նաւատորմին կողմէ անմիջական վտանգ մը առնէ։

ԾԻԿԱՒ ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐ ՀԵՌԱՑԱԾ ԿԸ ԲԱՆԻՒՈՒՆ

Բիւքրիւլիէն 4 Հոկտ. թիւով հեռագիրը կը հեռագրուի «Թուրան»ի.— Երկու օսմ. զինուորներ իրենց զօրաջինները թողլով դէպի Բէրլիզ կը փախչին։ Թօիւպայի կառուցիչն պանիները զանոնք կեցուցին և հարցափնդիր ուզեցին։ Սակայն փախստականն զինուորները հրացան արձակեցին։ Զինուորները մեռան դէպ։ Պանիները սասը վրայ զանոնք ձերբակալեցին։ Զինուորները մեռնելու նախ քանի թէ խլամ են, ասկայն գինու